

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ C.D. ROM ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Από Ανδρέα Σάββα
Υπεύθυνο της Βιβλιοθήκης Υπηρεσιών Υγείας Κύπρου

Εισαγωγή:

Το C.D. ROM είναι ένα από τα πρόσφατα επιτεύγματα της τεχνολογίας το οποίο φαίνεται ότι θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αυτοματοποίηση της βιβλιοθήκης.

Τι είναι το C.D. ROM? Είναι ένας συμπαγής δίσκος, με διάμετρο 12 μόλις εκατοστών, ο οποίος έχει πολύ μεγάλη χωρητικότητα σε πληροφορίες.

Οι χαρακτηριστές C-D-R-O-M είναι τα αρχικά των λέξεων Compact Disc Read Only Memory. Στην Ελληνική μπορεί να μεταφραστεί ως εξής: Συμπαγής δίσκος του οποίου η μνήμη διαβάζεται μόνο.

Παρόλο ότι ο δίσκος C.D. ROM είναι κατασκευασμένος από λεπτό φύλλο αλουμινίου εντούτοις χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη του ανθεκτικότητα όταν φυσικά χρησιμοποιείται με προσοχή.

Μοιάζει με το Floppy disk του computer αλλά πρόκειται για δυο τεχνολογίες με αρκετές διαφορές. Γι' αυτό για να ξεχωρίζουν, το disk στο floppy disk γράφεται με K "disk" ενώ στο C.D. ROM γράφεται με C "disc".

Το floppy disk ανήκει στη μαγνητική τεχνολογία διότι οι πληροφορίες σ' αυτό γράφονται και διαβάζονται με μαγνητικό τρόπο ενώ το C.D. ROM ανήκει στην οπτική τεχνολογία διότι οι πληροφορίες σ' αυτή την περίπτωση χαράσσονται και ανακαλούνται με δέσμη ακτίνων Laser.

Στο floppy disk όπως είναι γνωστό, οι πληροφορίες μπορούν να εισαχθούν, να απαληφθούν ή να αλλοιωθούν από οποιοδήποτε εκπαιδευμένο χειριστή του δίσκου αυτού. Ενώ το περιεχόμενο στους δίσκους C.D. ROM καταγράφεται από τους εκδοτικούς οίκους στέλλονται έτοιμοι στους αγοραστές ή συνδρομητές οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να αφαιρέσουν, να προσθέσουν ή να αλλοιώσουν τις πληροφορίες που βρίσκονται σ' αυτούς.

Το C.D. ROM στις βιβλιοθήκες

Παρ' όλο ότι το C.D. ROM εμφανίστηκε στην αγορά πολύ πρόσφατα και συγκεκριμένα το 1985 εντούτοις η χρήση του στις βιβλιοθήκες έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό.

Μεγάλες βιβλιοθήκες έχουν μετατρέψει τον κατάλογο τους από τις παραδοσιακές κάρτες ή το Microfiche σε C.D. ROM.

Βιβλία αναφοράς όπως λεξικά, εγκυκλοπαίδειες και εγχειρίδια τα οποία κυκλοφορούσαν μέχρι σήμερα μόνο σε τόμους άρχισαν να εκδίδονται παράλληλα και στον τύπο του C.D. ROM.

Ιστορικής αξίας έντυπα όπως παλιοί τόμοι εφημερίδων των οποίων η χρήση είναι χρονοβόρα και επικίνδυνη διότι υπάρχει πιθανότητα καταστροφής ή κλοπής, έχουν μεταφερθεί σε δίσκους C.D. ROM και όχι σε Microfilms όπως συνήθιζαν να κάμνουν μέχρι πρόσφατα ορισμένες βιβλιοθήκες.

Πολλά περιοδικά μαζί, τα οποία ασχολούνται με την ίδια επιστήμη, έχουν καταλήξει σε συμφωνία να εκδίδουν τα άρθρα τους μαζεμένα σε ένα δίσκο C.D. ROM. Το όνειρο του ηλεκτρονικού περιοδικού φαίνεται ότι με το C.D. ROM γίνεται πραγματικότητα. Αναφέρεται για παράδειγμα το Adonis project ένα πρόγραμμα το οποίο ανέλαβε η Βρετανική Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με τους εκδότες 220 ιατρικών περιοδικών τα άρθρα των οποίων εκδίδονται συγκεντρωμένα σε C.D. ROM. Ο δίσκος που εκδίδεται κάθε εβδομάδα περιέχει 50,000 περίπου άρθρα και χρησιμοποιείται προς το παρόν πειραματικά από ορισμένες βιβλιοθήκες με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Αρκετά μεγάλα βιβλιογραφικά βοηθήματα άρχισαν επίσης να εμφανίζονται στον τύπο του C.D. ROM. Ένα από αυτά είναι το MEDLINE το οποίο ταξινομεί τα άρθρα 3500 περίπου ιατρικών περιοδικών και χρησιμοποιείται με μεγάλη επιτυχία από πολλές βιβλιοθήκες Υπηρεσιών Υγείας. Το MEDLINE on C.D. ROM εκδίδεται κάθε τρεις μήνες και στο τέλος του χρόνου κυκλοφορεί ένας δίσκος με συγκεντρωτικά στοιχεία.

Μειονεκτήματα του C.D. ROM

Η τεχνολογία αυτή ευρίσκεται στα πρώτα της στάδια και είναι φυσικό να παρουσιάζονται ορισμένα προβλήματα μερικά εκ των οποίων έχουν διευθετηθεί και άλλα ευρίσκονται στο στάδιο επίλυσής των.

Ένα από τα προβλήματα που παρουσιάστηκε, όταν οι πληροφορίες βρίσκονταν σε περισσότερους από ένα δίσκους C.D. ROM, ήταν η συχνή διακοπή της έρευνας για αλλαγή του δίσκου. Αυτό έχει ήδη επιλυθεί με την ανακάλυψη του Juke Box μέσα στο οποίο τοποθετούνται όλοι οι δίσκοι για αυτόματη αλλαγή.

Ένα άλλο μειονέκτημα του C.D. ROM είναι το γεγονός ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιούν τον ίδιο δίσκο περισσότερα από ένα άτομα ταυτόχρονα.

Πλεονεκτήματα του C.D. ROM

1. Το μεγάλο πλεονέκτημα του C.D. ROM είναι η τεράστια χωρητικότητα του η οποία είναι ίση με 600 MB (megabytes). Ένας δίσκος C.D. ROM μπορεί δηλαδή να αποθηκεύει τόση ποσότητα πληροφοριών όση μπορούν ν' αποθηκεύσουν 1500 floppy disks μαζί. Υπολογίζεται ότι χωρεί περίπου 250.000 δακτυλογραφημένες σελίδες. Αν οι σελίδες μετατραπούν σε τόμους θα φανεί ότι ένας δίσκος C.D. ROM δέχεται το περιεχόμενο 125 τόμων των 2.000 σελίδων εκάστος. Λόγω αυτής της μεγάλης χωρητικότητας τους είναι δυνατό να μεταφέρουν πολύ περισσότερες πληροφορίες από ότι τα αντίστοιχα έντυπα τους. Προσφέρουν δηλ. επιπρόσθετη αξία στις πληροφορίες. Το Index Medicus, για παράδειγμα, περιέχει το όνομα του συγγραφέα, τον τίτλο του άρθρου και το όνομα του περιοδικού στο οποίο δημοσιεύεται. Ενώ το ίδιο βιβλιογραφικό βοήθημα σε C.D. ROM περιέχει εκτός από τα πιο πάνω στοιχεία και την περιληψη του άρθρου η οποία βοηθά τον αναγνώστη να αξιολογήσει το περιεχόμενο και να αποφασίσει κατά πόσο χρειάζεται ή όχι ολόκληρο το κείμενο του άρθρου.

2. Με το C.D. ROM η έρευνα γίνεται και εκτυπώνεται πολύ γρήγορα, μέσα σε λίγα μόνο λεπτά, ενώ με τους παραδοσιακούς τόμους χρειάζονται ώρες για να συμπληρωθεί μια βιβλιογραφική έρευνα.

3. Ένα άλλο βασικό πλεονέκτημα αυτών των δίσκων είναι η εξοικονόμηση αποθηκευτικού χώρου. Η έλλειψη χώρου είναι ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλες σχεδόν οι βιβλιοθήκες. Με την εμφάνιση του C.D. ROM φαίνεται ότι οι ογκώδεις τόμοι θα πάψουν να γεμίζουν τα ράφια και τη θέση τους θα πάρουν οι συμπαγείς αυτοί δίσκοι.

4. Οικονομικότερη έρευνα. Πολλά βιβλιογραφικά βοηθήματα που κυκλοφορούν σε C.D. ROM βρίσκονται και στις αυτόματες βάσεις πληροφοριών του εξωτερικού, τις databanks αλλά η λεγόμενη online πρόσβαση σ' αυτές είναι πολύπλοκη και πολυέξοδη.

Υπολογίζεται ότι κάθε online βιβλιογραφική έρευνα στοιχίζει 10-20 λίρες. Με το C.D. ROM οι έρευνες γίνονται χωρίς καμιά επιπρόσθετη οικονομική επιβάρυνση εκτός από το αρχικό κόστος αγοράς του δίσκου.

Λόγω ακριβώς αυτών των πλεονεκτημάτων, στις βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν C.D. ROM έχουν παρατηρηθεί τα ακόλουθα:

- α) Κατακόρυφη αύξηση στη ζήτηση βιβλιογραφικών ερευνών και φωτοτυπιών άρθρων,
- β) το προσωπικό της βιβλιοθήκης μπορεί με τη βοήθεια του C.D. ROM να προσφέρει πιο εύκολα και αποτελεσματικά ορισμένες υπηρεσίες όπως το current awareness και το Personal profile.

Συσκευές για λειτουργία του C.D. ROM

Οι συσκευές που χρειάζονται για να λειτουργήσει ο δίσκος C.D. ROM και να γίνει δυνατή η ανάκληση των πληροφοριών που βρίσκονται σ' αυτόν, είναι:

Ένας Ηλεκτρονικός Υπολογιστής ο οποίος να είναι 100% συμβατός με το IBM και να έχει τουλάχιστον 640 Kilobytes of Random Access Memory.

Ένας εκτυπωτής για εκτύπωση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Ένα C.D. ROM player το οποίο μοιάζει με το Video αλλά αντί κασέττας δέχεται και λειτουργεί το δίσκο.

Τόσο ο εκτυπωτής όσο και το C.D. ROM player ενώνονται με τον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή.

Κόστος του C.D. ROM player και του δίσκου

Το C.D. ROM Player στοιχίζει περίπου 500 Κυπριακές λίρες.

Όσο αφορά το κόστος του δίσκου C.D. ROM αυτό είναι ανάλογα με το περιεχόμενο.

Πάντως, σε σύγκριση με τις πληροφορίες που περιέχει και τα πλεονεκτήματα που έχει αυτή η τεχνολογία, το κόστος θεωρείται πολύ λογικό.

Η τιμή των δίσκων φαίνεται ότι χρόνο με το χρόνο μειώνεται και ελπίζεται ότι σύντομα θα φθάσει στα χαμηλότερα δυνατά όρια.

Αυτοματοποίηση των βιβλιοθηκών του Νησιού μας

Τόσο το C.D. ROM όσο και οι άλλες επιλογές που προσφέρει η

τεχνολογία, όπως είναι οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και το FAX θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν:

για μηχανογράφηση των λειτουργιών και υπηρεσιών των βιβλιοθηκών

για αποτελεσματική αλληλοσύνδεση των βιβλιοθηκών μας

για σύνδεση των βιβλιοθηκών μας με τράπεζες πληροφοριών του εξωτερικού με σκοπό την αυτόματη ανάκληση βιβλιογραφικών ερευνών και άλλων χρήσιμων στοιχείων.

Έτσι, ο αναγνώστης δεν θα περιορίζεται στο πληροφοριακό υλικό της βιβλιοθήκης που θα επισκέπτεται αλλά θα έχει ταυτόχρονα πρόσβαση και στο υλικό όλων των άλλων βιβλιοθηκών του τόπου μας και των κέντρων πληροφοριών του εξωτερικού.

Με την ορθολογιστική εφαρμογή της νέας τεχνολογίας στις βιβλιοθήκες θα μειωθεί η επαγγελματική απομόνωση των επιστημόνων μας και η εξυπηρέτηση των αναγκών των ερευνητών και του αναγνωστικού κοινού γενικά θα γίνεται γρηγορότερα, οικονομικότερα και αποτελεσματικότερα.

Τα πλεονεκτήματα αυτής της αυτοματοποίησης είναι τόσο σημαντικά ώστε οι δυσκολίες και τα οικονομικά προβλήματα δεν πρέπει να σταθούν εμπόδιο στην υιοθέτηση της.

Ευχαριστώ